

การจัดทำคำอธิบายรายวิชา (Course Syllabus)

โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ดร.มนตรี แย้มกสิกร*

1. แนวคิดพื้นฐาน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการสอนในระดับอุดมศึกษาจะต้องทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาอย่างมีความหมาย สนองตอบต่อความจำเป็นทางกรศึกษา ความสนใจ รวมทั้งต้องตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของเนื้อหาและ โครงสร้างของรายวิชานั้น ๆ ด้วย

นิสิต นักศึกษาคือคนดำรงชีวิตและทำงานภายใต้บริบทของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รวมถึงความรู้ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามระยะเวลาและบริบทที่แตกต่างจากเดิม ความรู้เป็นสิ่งที่ทวีความสำคัญและขยายออกอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ผลของเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีการ

สื่อสาร ได้มีส่วนสำคัญทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในชีวิตการทำงานและการดำรงชีวิต นิสิต นักศึกษา จึงมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับข้อมูลข่าวสารที่จำเป็น ต้องรู้วิธีการที่ใช้และค้นหาข้อมูลข่าวสารได้อย่างรอบคอบ เพื่อที่จะได้ใช้ข้อมูลดังกล่าวให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด นิสิต นักศึกษาจะต้องเผชิญกับปัญหาที่สลับซับซ้อนในสังคม จะต้องต่อสู้กับความขัดแย้งและการเปลี่ยนแปลงอันเป็นธรรมชาติของสังคมปัจจุบัน ดังนั้น สิ่งที่จะช่วยทำให้นิสิต นักศึกษาดำรงตนและแก้ปัญหาได้ จำเป็นต้องให้วิธีคิดใหม่ ๆ แก่เขา สิ่งที่เป็นแนวคิดทั่วไปในการจัดทำคำอธิบายรายวิชา มีข้อที่ควรระลึกถึง ดังนี้

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สังกัดภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จ.ชลบุรี
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะศึกษาศาสตร์

1.1 การเตรียมตัวผู้เรียน

การเตรียมตัวผู้เรียน เพื่อให้มีความพร้อมที่จะเรียนอย่างมีจุดมุ่งหมายและมีประสิทธิภาพ และเป็นการเรียนแบบตลอดชีวิต สิ่งนี้จำเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ควรถูกนำไปปฏิบัติและบรรจุไว้ในสาระรายวิชา โครงสร้างตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ และยุทธศาสตร์ที่จะใช้ในการเรียนการสอน ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถในการที่คิดอย่างรอบคอบ เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร และรู้จักใช้ข้อมูลอย่างชาญฉลาด พร้อมทั้งจะเตรียมการขยายขอบเขตการเรียนรู้ไปสู่เรื่องอื่นได้ นับว่าประเด็นนี้เป็นสิ่งที่สถาบันอุดมศึกษาจะต้องทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้แบบกระตือรือร้น ประยุกต์ประเมิน และขยายความรู้นั้นไปสู่สิ่งอื่นได้อย่างมีระบบ

1.2 การกำหนดกรอบแนวคิดของความรู้

การเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่มีความกระตือรือร้นและสร้างความคิดความเข้าใจ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายใต้บริบทหนึ่ง อันจะทำให้ความรู้ไม่ให้เป็นสิ่งที่มาช่วยเติมเต็มให้กับความรู้เดิม ข้อมูลข่าวสารกลายเป็นสิ่งที่มีความหมายเมื่อมันถูกนำเสนอและเติมให้กับสิ่งที่ขาดไป ตามกรอบแนวคิดที่ได้อธิบายและสร้างความเข้าใจร่วมกันแล้ว ภารกิจของผู้สอน คือ ต้องสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนในแนวทางที่จะช่วยเติมในสิ่งที่เป็ข้อมูลใหม่สำหรับผู้เรียน ผูกพันทักษะใหม่ ๆ เรียนรู้ว่าอะไรคือสิ่งที่ผู้เรียนรู้อยู่แล้ว และอะไรคือสิ่งที่เขายังไม่รู้และควรจะได้เรียน (Davis, B.G. 1993) การเรียนที่ีดีผู้เรียนเป็นสำคัญ มีสิ่งที่ผู้สอนจะต้องพิจารณาและใคร่ครวญให้รอบคอบ ว่าปรัชญาการสอนของผู้สอนคืออะไร อะไรคือสิ่งที่เป็ความหมายแสดงถึงการเป็น

บุคคลที่ได้รับการศึกษาตามสาขาวิชาของผู้สอน และรายวิชานั้นมีความสัมพันธ์กับสาขาวิชาและสหสาขาวิชาอื่น ๆ อย่างไร ความตั้งใจและวัตถุประสงค์ที่คิดจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อะไร การประเมินการเรียนรู้ จะทำอย่างไร สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้สอนจะต้องกำหนดแนวคิด ยุทธศาสตร์ การสอนของตนเอง รูปแบบการประเมิน ซึ่งผู้สอนเองจะต้องมีกรอบแนวคิดของความรู้ของตนเองที่ชัดเจนเสียก่อน

1.3 กระตุ้นให้เป็นการเรียนรู้อย่างรับผิดชอบ

การเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นถึงสำคัญ จะต้องกระตุ้นใจ และทำให้ผู้เรียนรับผิดชอบต่อพฤติกรรมและรูปแบบการเรียนรู้ของตนเองอย่างเป็นนิสัยทั้งในรายวิชาและในอนาคดตลอดไป การจัดทำรายละเอียดคำอธิบายรายวิชาจำเป็นต้องสร้างความสมดุลระหว่างบทบาทการเป็นผู้นำของผู้สอนกับการริเริ่มของผู้เรียน ในด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และผู้สอนควรจะถามตนเองเสมอว่า ได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมเหล่านี้บ้างหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด คือ

1.3.1 มีส่วนร่วมในการวางแผนกระบวนการเรียนของแต่ละบุคคล

1.3.2 ให้ผู้เรียนแต่ละคนได้มีจุดหมายของการเรียนรู้ของรายวิชา

1.3.3 ติดตามและประเมินความก้าวหน้าของตนเอง

1.3.4 กำหนดเงื่อนไขสำหรับการตัดสินใจแสดงออกของตนเองโดยอยู่บนฐานของวัตถุประสงค์รายวิชา ภายใต้ข้อจำกัดเรื่องเวลา และความจำเป็น ความต้องการของผู้เรียน

1.4 พัฒนาคำอธิบายรายวิชาให้มีลักษณะ
เป็นการจัดการการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญที่สุด

วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียน
เป็นสิ่งสำคัญ จะต้องพิจารณาว่า **ทำอย่างไรจึงจะ
ช่วยให้กิจกรรมในรายวิชาสามารถสนับสนุนการ
เรียนรู้ของผู้เรียนให้เกิดขึ้นได้มากที่สุด** ทำ
อย่างไรที่รายวิชานั้นจะส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถ
เรียนรู้เกี่ยวกับสาระในรายวิชาและได้รับการพัฒนา
ทางปัญญาไปพร้อมๆ กันด้วย

คำอธิบายรายวิชาจะเป็นสิ่งสำคัญที่จะชี้
ให้เห็นถึง **ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน
ทั้งภายในและภายนอกชั้นเรียน** ในขณะที่
คำอธิบายรายวิชาแบบดั้งเดิมจะเป็นเพียงแหล่ง
ข่าวสารข้อมูลสำหรับผู้เรียนเท่านั้น แต่การ
จัดทำคำอธิบายรายวิชาแบบผู้เรียนเป็นสำคัญ
จะต้องรวมเอาข้อมูลพื้นฐาน เครื่องมือสำคัญที่จะ
ช่วยการเรียนรู้ที่จะเป็นตัวเสริมความตั้งใจ บทบาท
ทัศนคติและยุทธศาสตร์ ซึ่งผู้สอนจะใช้เพื่อ
ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีวัตถุประสงค์และ
เป็นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

2. การวางแผนการจัดทำคำอธิบายรายวิชาที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: มุมมองเชิงกระบวนการ

การวางแผนการจัดทำคำอธิบาย
รายวิชาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นขั้นตอนที่
สำคัญที่จะให้ประสบการณ์ทางการศึกษาแก่ผู้เรียน
กระบวนการที่จำเป็นสำหรับการ พัฒนาอย่าง
สมเหตุสมผลและมีประสิทธิภาพ จะเกี่ยวข้องกับ
ความเชื่อและข้อตกลงพื้นฐานเกี่ยวกับธรรมชาติ
ของการเรียนรู้ของผู้สอน และ **ทำอย่างไรจึงจะ
ทำให้การเรียนรู้ตามที่ ผู้สอนเชื่อนั้นเกิดขึ้นกับ**

ผู้เรียนให้ได้ นอกจาก นั้นยังเกี่ยวข้องไปถึงทักษะ
ความรู้และทัศนคติ ที่ผู้สอนต้องการให้เกิดขึ้น
จึงเป็นเรื่องที่เป็น คำถามว่าจะทำสิ่งเหล่านี้
ให้เกิดขึ้นภายในรายวิชา นั้นได้อย่างไร และการ
จะเกิดสิ่งเหล่านี้ ต้องการสภาพแวดล้อมเพื่อ
เอื้ออำนวยต่อยุทธศาสตร์การเรียนการสอน
อย่างไร สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่ผู้สอนจะต้องนำมา
ประกอบกันขึ้นในคำอธิบาย รายวิชาเพื่อสื่อสาร
ความคาดหวัง และความตั้งใจ ไปยังผู้เรียน
การวางแผนการจัดทำคำอธิบาย รายวิชาจะ
ประกอบด้วย

2.1 การพัฒนารายวิชาอย่างมีพื้นฐาน
แนวคิดที่ดีและสมเหตุสมผล

2.2 การตัดสินใจว่าผู้สอนต้องการให้
ผู้เรียนสามารถทำอะไรได้บ้างหลังจากที่ได้ศึกษา
ผ่านวิชานี้แล้ว และจะมีวิธีการประเมินงานที่คาด
หวังนั้น ได้อย่างไร

2.3 กำหนดและจำกัดขอบเขตของเนื้อหา
รายวิชาให้ชัดเจน

2.4 จัดระบบโครงสร้างกิจกรรมการเรียนรู้
ของผู้เรียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตาม
รายวิชาให้ชัดเจน

2.5 จำแนกและพัฒนาแหล่งทรัพยากร
การเรียนรู้ให้ชัดเจน

2.1 การพัฒนารายวิชาอย่างมีพื้นฐาน
แนวคิดที่ดีและมีเหตุผล

การเริ่มต้นพัฒนาคำอธิบายรายวิชาที่มี
หลักฐานที่ดี ผู้สอนจะต้องกำหนดกรอบแนวคิด
ของตนเอง ตำราจะให้แน่ชัดว่าผู้สอนมีความเชื่อ
พื้นฐาน และข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับกระบวนการ
ทางการศึกษาอย่างไร การกำหนดด้วยการพินิจ
พิจารณาอย่างรอบครอบ และต้องตอบให้ได้ว่า

ทำไมผู้สอนจึงกระทำเช่นนั้น และอะไรเป็นเหตุให้ผู้สอนต้องกระทำอย่างนั้น (Shulman, L.; and Hurohings, P. 1994) การพัฒนาคำอธิบายรายวิชาควรที่ผู้สอนจะต้องพยายามตรวจสอบแนวคิดความเชื่อของตนเอง เพื่อป้องกันความลำเอียง ความหลงผิด หรือความเชื่อที่ไม่สมเหตุสมผล เพื่อที่ว่าคำอธิบายรายวิชาจะเป็นบรรทัดฐานที่สะท้อนถึงความคิดของผู้สอน ทั้งนี้ผู้สอนอาจจะต้องรื้อโครงสร้างความคิด และคำอธิบายรายวิชาใหม่เพื่อให้คำอธิบายรายวิชาสามารถเป็นสิ่งที่ช่วยตอบสนองต่อการพัฒนาทางปัญญาและวัฒนธรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ตัดสินใจกำหนดพฤติกรรมที่พึงประสงค์และวิธีการประเมิน

ผู้สอนจะต้องวางแผนรายวิชาด้วยกระบวนการ เนื้อหา และผลลัพธ์เป้าหมายไว้โน้ใจให้ได้ เช่น ความรู้ที่เป็นความถนัดรอบคอบสำคัญของสาขาวิชา ทักษะที่จำเป็นตามสาขาวิชา ซึ่งผู้เรียนจำเป็นจะต้องรู้เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตและทำงานในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพพออย่างน้อยที่สุดผู้เรียนควรจะสามารถกระทำในสิ่งต่อไปนี้ได้

2.2.1 มีความรับผิดชอบต่อตนเองที่จะริเริ่ม เข้าใจ และประเมินกระบวนการเรียนรู้ของตนเองว่าก้าวหน้าเพียงใด

2.2.2 เข้าถึงและใช้แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.3 สามารถทำงานตามลำพังคนเดียวได้และสามารถร่วมมือกับผู้อื่นได้

2.2.4 สามารถแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่ซับซ้อนได้

2.2.5 สามารถคิดและสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม เช่น การเขียน การพูด การฟัง การแสดงสถิติ การใช้สื่อหลายเส้น สื่อสมัยใหม่ วัสดุสามมิติ หรือการแสดงออกด้วยวิธีการอื่นๆ

2.2.6 แสดงจุดยืนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม จุดมุ่งหมายและเป้าหมายของตนเองได้

2.2.7 มีความเข้าใจและยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคลและความต่างด้านวัฒนธรรม

สิ่งที่ผู้สอนจะต้องระลึกถึงไปพร้อมกับการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ คือ กระบวนการประเมิน ซึ่งวิธีการประเมินจะต้องเป็นกระบวนการที่สามารถรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ โดยผ่านกระบวนการที่ได้มาจากตัวชี้วัดที่หลากหลายและแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้ ผู้สอนจะต้องมีวิธีการประเมินที่เหมาะสมทั้งนี้ต้องไม่ลืมว่าผู้สอนแต่ละคนต่างก็มีปรัชญาและความเชื่อในวิธีการประเมินที่แตกต่างกัน การเลือกวิธีการประเมินที่หลากหลายและเหมาะสมกับปรัชญาและความเชื่อของผู้สอนเอง จึงเป็นสิ่งที่สำคัญ และการประเมินควรได้ใช้วิธีการวัดที่หลากหลายแต่อย่างไรก็ตาม ส่วนหนึ่งของปรัชญาการประเมินควรจะ

ก. กระบวนการประเมินควรเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกับกรอบแห่งการอ้างอิง ค่านิยมและโลกของผู้เรียนด้วย

ข. สิ่งที่แสดงถึงการเรียนรู้ ควรรวมถึงสิ่งที่เป็นตัวแทนของความรู้และทักษะที่ได้มาด้วยวิธีการที่หลากหลาย แนวทาง และภายใต้ระยะเวลาที่แตกต่างกัน

ค. การประเมินตนเองนับเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการประเมินในภาพรวม เพื่อให้

ผู้เรียนได้เพิ่มความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง ผู้เรียนจะต้องพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมินตนเอง ซึ่งจะเป็นสิ่งช่วยพัฒนาผู้เรียนและเป็นตัวช่วยสำหรับติดตามและตัดสินใจการแสดงผลของตนเอง ผู้สอนสามารถกำหนดให้ผู้เรียนปฏิบัติในสิ่งต่างๆ ที่มากกว่าการทดสอบด้วยกระดาษและดินสอหรือปากกา ซึ่งการให้ผู้เรียนแสดงผลกิจกรรมในรูปแบบอื่นๆ จะเป็นตัวช่วยให้การแสดงผลของผู้เรียนได้มาตรฐานและจะเป็นข้อมูลสุดท้ายที่มีประโยชน์ทั้งตัวผู้เรียนและตัวผู้สอน

2.3 กำหนดขอบเขตเนื้อหาของรายวิชา

เพื่อให้แน่ชัดว่าเนื้อหาที่รายวิชาจะครอบคลุมได้เพียงใด ภายใต้ระยะเวลาหนึ่งภาคเรียนนั้น ผู้สอนจะต้องจำแนกแยกแยะเนื้อหาออกเป็น 3 จำพวกคือ

2.3.1 เนื้อหาประเภทที่ผู้เรียนทุกคนจำเป็นต้องรู้

2.3.2 เนื้อหาประเภทที่มีไว้จะช่วยสนับสนุนการทำงานโครงการหรือกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียน

2.3.3 เนื้อหาประเภทที่อาจจะมิใช่ผู้เรียนบางคนสนใจเป็นพิเศษเท่านั้น (Kurfiss, J.G. 1988)

การกำหนดประเภทของเนื้อหาไว้เช่นนี้จะช่วยทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามเอกลักษณ์ของผู้เรียน

2.4 วางแผนให้ผู้เรียนมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนอย่างแข็งขัน

ผู้สอนต้องตัดสินใจเลือกหัวข้อ (topics) ที่เหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรมการเรียนและงานที่จะให้ผู้เรียนปฏิบัติ มีประเด็นสำคัญที่ผู้สอน

จะต้องพิจารณาและคิดอย่างรอบคอบเกี่ยวกับการให้ผู้เรียนมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนอย่างแข็งขัน

2.4.1 ในรายวิชาควรจะมีการ ปฐมนิเทศเกี่ยวกับหัวข้อเนื้อหาหรือกระบวนการเรียนให้ผู้เรียนเข้าใจ

2.4.2 ระบุกิจกรรมและลักษณะของผลงานแบบที่จะสามารถทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในการทำงาน เมื่อต้องทำงานคนเดียวและทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ

2.4.3 กำหนดกิจกรรมที่จะเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีความรู้ตลอดจนแสดงศักยภาพได้ว่าเป็นผู้มีความรู้ในแขนงวิชานั้นอย่างแท้จริง

2.4.4 ผู้สอนควรจะต้องมีวิธีการที่จะสามารถพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมบรรยากาศการเรียนในรายวิชาให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสอนให้ผู้เรียนรู้จักการเรียนร่วมกับผู้อื่น ทักษะการทำงานร่วมกับเพื่อนและสามารถที่จะเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต

2.4.5 กำหนดยุทธศาสตร์ที่จะช่วยสร้างทักษะและกระบวนการพื้นฐานการนำเสนอข้อมูล การตอบคำถาม การติดตามกิจกรรมการเรียน การสอนทั้งของกลุ่มและของส่วนตัว ตลอดจนส่งเสริมให้มีการใช้ความคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กระบวนการเรียนการสอนที่สามารถจะช่วยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอาจต้องใช้หลากหลายวิธีการผสมผสานกัน (eclectic approach) (Davis, J.R. 1993) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน ยุทธศาสตร์การสอนทั่วไปที่ใช้ จะหมายถึงการฝึกและการ

ให้คำแนะนำปรับแก้ (Training and coaching) การบรรยาย การอธิบาย การสืบสวน สอบสวน การค้นหาการเรียนรู้เป็นกลุ่ม การให้ได้รับประสบการณ์ ตรงและการหาเหตุผลเป็นต้น เพื่อที่จะให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดการเรียนการสอน

เดวิส (Davis, J.R. 1993) ได้เน้นว่า ยุทธศาสตร์ที่ผู้สอนเลือกจะต้องมีความเหมาะสมกับผลลัพธ์ที่ผู้สอนคาดหวังสอดคล้องกับเป้าหมายของการสอนและมีความเป็นไปได้ ยุทธศาสตร์การสอนทั้งหลายที่จะนำมาใช้นั้น สิ่งที่ต้องคำนึง คือ บริบทของห้องเรียน สักยภาพที่มีความแตกต่างหลากหลายทั้งของตัวผู้เรียนและสถาบัน ประสบการณ์ ความรู้เดิมของผู้เรียนด้วย

2.5 จำแนกแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ที่เป็นแก่การเรียนรู้

ผู้ที่จะเป็นนักคิดที่กระตือรือร้นได้นั้น จำเป็นต้องได้รับประสบการณ์จากหลากหลาย ชีวทัศน์ นับตั้งแต่ การพูด การฟัง การอ่าน การเขียน และการสะท้อนความคิดต่อหัวข้อที่ตนเองสนใจ รวมไปถึงการได้รับประสบการณ์จากแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งบุคคล อุปกรณ์ สถานที่ และวิธีการต่างๆ ผู้สอนจึงจำเป็นต้องกำหนดสิ่งที่จะเป็นแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ที่เป็นหลัก ไว้อย่างชัดเจน รวมทั้งแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ อาจอยู่ในรูปของหนังสือ ภาพทัศน์ แผนที่ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ภาพยนตร์ ฐานข้อมูล อินเทอร์เน็ต การประชุม การสาธิต หรือวัสดุอย่างอื่นที่เหมาะสมกับผู้เรียน และสามารถช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียน ไปสู่พฤติกรรมเป้าหมายได้ (Grunert, Judith. 1997:12)

3. สร้างคำอธิบายรายวิชาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

คำอธิบายรายวิชาสามารถจัดทำได้ในลักษณะของเอกสารย่อ หรือ อาจจะจัดทำในลักษณะ เป็นเอกสารเป็นเล่มสมบูรณ์ใช้ประกอบการสอนได้ทั้งรายวิชาแต่อย่างน้อยที่สุด คำอธิบายรายวิชาจะต้องมีข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นรวมอยู่ด้วยอย่างเพียงพอที่จะทำให้รู้ว่า ลักษณะการสอน ของผู้สอนเน้น แบบดั้งเดิมหรือเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.1 เนื้อหาของคำอธิบายรายวิชา

ผู้เรียนต้องการทราบเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของรายวิชา ธรรมชาติของการจัดการเรียนการสอนของผู้สอน ระดับของการเตรียมตัวหรือพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อที่จะเป็นแนวทางไปสู่ความสำเร็จในการเรียน คำว่าที่จำเป็น สิ่งที่ต้องอ่าน และสิ่งที่จำเป็นอื่นๆ หัวข้อที่รายวิชานี้ ครอบคลุม มีอะไรบ้าง จำนวนชิ้นงาน ลักษณะของการประเมินผลระบบการประเมินผลการเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน การส่งงานล่าช้าและการทำงานเพิ่มเติม ถ้าผู้สอนต้องจัดทำรายวิชาเป็นครั้งแรกควรเริ่มต้นจากการให้รายละเอียดตามทีกล่าวนมาแล้วทั้งหมดก่อน

การสร้างคำอธิบายรายวิชาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะต้องให้ความสำคัญกับคุณค่าของคำอธิบายรายวิชาเสมือนเป็นเครื่องมือช่วยในการเรียนรู้ของรายวิชา เพราะคำอธิบายรายวิชาที่สร้างขึ้นสามารถสะท้อน โครงสร้าง ลำดับความสำคัญของเนื้อหาแผนการเรียน และเอกสารอ้างอิง นอกจากนั้นคำอธิบายรายวิชายังเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

ที่จะทำให้บรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้ใน
คำอธิบายรายวิชา ซึ่งคำอธิบายรายวิชาจะต้อง
ให้ข้อมูล แนวทางทั้งหมดของรายวิชา เนื้อหา
หลักการเหตุผล กิจกรรม แนวคิด นโยบายของ
รายวิชา ตารางเวลากำหนดการที่จะเป็นตัวกำกับ
กระบวนการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลได้

คำอธิบายรายวิชาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
มิได้มีเพียงข้อมูลข่าวสารแต่จะต้องเป็นแหล่ง
ทรัพยากรการเรียนรู้ เป็นคู่มือการเรียนรู้ ช่วยส่งเสริม
การเรียนรู้ได้อย่างดี

3.2 รูปแบบของคำอธิบายรายวิชา

รูปแบบของเอกสารคำอธิบายรายวิชา
จะต้องเป็นสิ่งที่ชัดเจน อ่านได้ง่าย มีการจัดระบบ
หัวข้อที่เข้าใจได้ชัดเจน มีตารางเวลา และต้อง
ไม่ลืมว่าเป็นเอกสารที่จะต้องถูกอ้างอิงถึงบ่อยครั้ง
จึงควรจัดพิมพ์และจัดทำให้สะดวกและง่ายต่อ
การเก็บรักษา และผู้เรียนทุกคนควรจะต้องมีเก็บ
รวมไว้กับสมุดบันทึกรายวิชาของตนเอง

3.3 คำอธิบายรายวิชาแบบออนไลน์

ผู้สอนอาจนำคำอธิบายรายวิชา ไปแสดง
ไว้ในระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียน
สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ตลอดเวลา นอกจากนั้น
การจัดทำคำอธิบายรายวิชาในลักษณะออนไลน์
สามารถจัดทำในลักษณะของเอกสาร hypertext
ที่สามารถเชื่อมโยงไปยังแหล่งข้อมูลที่สำคัญ
ได้ทั่วโลก แต่อย่างไรก็ตามเอกสารอ้างอิงที่อยู่ใน
รูปแบบเอกสาร ยังเป็นสิ่งที่จำเป็นและขาดไม่ได้
ผู้เรียนอาจใช้คำอธิบายรายวิชาได้ทั้งสองลักษณะ
ควบคู่กันได้

สิ่งที่ต้องพึงระลึกถึง สำหรับการ
จัดทำคำอธิบายรายวิชาแบบออนไลน์คือ สถาบัน

การศึกษาต้องจัดเตรียมระบบความพร้อมโครงสร้าง
พื้นฐานเกี่ยวกับระบบคอมพิวเตอร์ให้พร้อม อาทิ
ช่องทางสำหรับผู้เรียนเชื่อมโยงต่อโทรศัพท์
เข้าระบบของสถาบัน ความเร็วของการดึงข้อมูล
โอกาสของการมีเครื่องคอมพิวเตอร์ของผู้เรียน
รวมถึงความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ของ
ผู้เรียนที่แตกต่างกันสถาบันเองจึงต้องมีข้อกำหนด
เกี่ยวกับการใช้คำอธิบายรายวิชาโดยให้ผู้เรียนต้อง
มีทักษะพื้นฐานของการใช้คอมพิวเตอร์ก่อน
เป็นเบื้องต้น จึงจะอนุญาตให้ใช้ระบบการเรียนรู้
ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตเป็นต้น

3.4 บทบาทของคำอธิบายรายวิชา

คำอธิบายรายวิชา มีบทบาทช่วย
สนับสนุน ส่งเสริม กิจกรรมการเรียนการสอน
ในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (Grunert, Judith. 1997: 14-19)

3.4.1 ช่วยทำให้เกิดจุดเชื่อมต่อกัน
ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน

3.4.2 ช่วยสื่อสารลักษณะรูปแบบการ
เรียนการสอนและทำให้เกิดทัศนคติต่อรายวิชา

3.4.3 ช่วยสื่อสารพรรณนา ความเชื่อ
ของผู้สอนเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายทางการศึกษา

3.4.4 ช่วยสร้างระบบและแผนการ
ปฏิบัติการเรียนที่เป็นระบบให้กับผู้เรียน

3.4.5 เป็นแหล่งรวมข้อมูลข่าวสาร
ที่เป็นประโยชน์และมีคุณค่าต่อการเรียนตาม
รายวิชาดังกล่าว

3.4.6 ช่วยนิยามลักษณะผู้เรียนที่มี
ความรับผิดชอบเพื่อความสำเร็จในงานตามที่รายวิชา
กำหนดไว้

3.4.7 บรรยายลักษณะการเรียนรู้ที่
กระตือรือร้น

3.4.8 ช่วยผู้เรียนประเมินความพร้อมของตนเองเพื่อที่จะเรียนรายวิชาดังกล่าว

3.4.9 ช่วยทำให้ผู้เรียนเห็นภาพและเข้าใจถึงบริบทการเรียนรู้รายวิชาดังกล่าวว่าควรจะต้องมีความเข้มข้นระดับใด และช่วยสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ตามรายวิชาได้

3.4.10 ช่วยทำให้เกิดกรอบความคิดในการจัดระเบียบ โครงสร้างข้อมูลและให้ความสนใจกับสิ่งที่เรียนรู้ได้ง่ายขึ้น

3.4.11 ช่วยบรรยายถึงแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ที่สามารถหาได้จากแหล่งต่าง ๆ และหลากหลายรูปแบบ

3.4.12 ช่วยสื่อสารถึงบทบาทของเทคโนโลยีในรายวิชาด้วยการทำให้ผู้เรียนเกิดการร่วมมือสื่อสารผ่านระบบคอมพิวเตอร์หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์

3.4.13 สามารถช่วยจัดหาเอกสารที่ค้นหาได้ยากให้ผู้เรียนได้รับโอกาสศึกษา

3.4.14 สามารถช่วยพัฒนาและยกระดับการจดบันทึกของผู้เรียน

3.4.15 สามารถรวบรวมเอาวัสดุสนับสนุนการเรียนนอกห้องเรียนมารวมไว้เป็นหมวดหมู่สะดวกใช้

3.4.16 สามารถช่วยสนับสนุนลักษณะการเรียนรู้แบบสัญญาการเรียนได้เป็นอย่างดี

4. ตัวอย่างหัวข้อเอกสารคำอธิบายรายวิชาอาจประกอบด้วย

4.1 หน้าปก

4.2 สารบัญ

4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้สอน

4.4 จดหมายถึงผู้เรียน

4.5 วัตถุประสงค์รายวิชา

4.6 คำอธิบายรายวิชา

4.7 วัตถุประสงค์ของแต่ละหน่วย

4.8 แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้

4.9 สิ่งที่ต้องอ่าน

4.10 ปฏิทินรายวิชา

4.11 สิ่งที่กำหนดเป็นกิจกรรมพื้นฐานที่ต้องปฏิบัติหรือต้องมีในรายวิชานี้

4.12 การประเมินผล

4.13 การคัดเกรด

4.14 วิธีการใช้เอกสารคำอธิบายรายวิชา

4.15 วิธีการศึกษาตามรายวิชานี้

4.16 เนื้อหาข้อมูลในรายวิชา

4.17 เครื่องมือสำหรับการเรียน

5. บทสรุป

การเขียนคำอธิบายรายวิชา นับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่มีระบบการประกันคุณภาพ เพราะคำอธิบายรายวิชาเปรียบเสมือนเป็น “พิมพ์เขียว” ของการจัดการการเรียนรู้ของผู้สอนว่าจะดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนไปในทิศทางใด นอกเหนือจากหลักการและแนวคิดที่จะต้องสะท้อนลงในการเขียนคำอธิบายรายวิชาแล้ว การเขียนคำอธิบายรายวิชา ยังจำเป็นต้องอาศัยศิลปะในการนำเสนอและการสื่อสารแนวคิด จากทฤษฎีสู่แนวทางการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมอันจะมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนและผู้สอนมีความเข้าใจตรงกันถึงเป้าหมายของการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

- Wlodkowski, R.J. and Ginsberg, M.B. (1995). *Diversity and Motivation: Culturally responsive teaching*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Davis, J.R. (1993) *Better teaching, more learning: strategies for success in postsecondary settings*. Phoenix; AZ: Oryx.
- Gustafson, K. L. (1981). *Survey of Instructional Development Model*. Syracuse University : ERIC Clearinghouse on Information and Technology.
- _____. (1991). *Survey of Instructional Development Model*. Syracuse University : ERIC Clearinghouse on Information and Technology.
- Reigeluth, C. M. (1979). In Search of a Better Way to Organize Instruction : The Elaboration Theory. *Journal of Instructional Development*. 2(3) : 8-14.
- _____. (1983). *Instructional Design Theories and Models : An Overview of Their Current Status*. Hillsdale, N.J. : Lawrence, Earlbaum Associates.
- _____. (1992). Elaborating the Elaboration Theory. *Educational Technology Research and Development*. 40(3) : 80-86.